

Nowoczesne Systemy Zarządzania
Zeszyt 16 (2021), nr 2 (kwiecień-czerwiec)
ISSN 1896-9380, s. 81-91
DOI: 10.37055/nasz/140417

Modern Management Systems
Volume 16 (2021), No. 2 (April-June)
ISSN 1896-9380, pp. 81-91
DOI: 10.37055/nasz/140417

Instytut Organizacji i Zarządzania
Wydział Bezpieczeństwa, Logistyki i Zarządzania
Wojskowa Akademia Techniczna
w Warszawie

Institute of Organization and Management
Faculty of Security, Logistics and Management
Military University of Technology
in Warsaw

Źródła finansowania przedsiębiorstw sektora MSP w województwie mazowieckim

Sources of enterprises' financing from the SME sector in the Mazowieckie Voivodeship

Beata Domańska-Szaruga

Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach
beata.domanska-szaruga@uph.edu.pl, ORCID: 0000-0001-7290-4197

Karolina Mazurek

Przedsiębiorstwo KBA Sp. z o.o.
karolinamazurek11@wp.pl

Abstrakt. W artykule przedstawiono wyniki badań ankietowych dotyczących źródeł finansowania małych i średnich przedsiębiorstw. Są one częścią obszerniejszych badań dotyczących dostępności źródeł finansowania oraz barier w rozwoju przedsiębiorczości. Wyniki badań potwierdzają istniejącą od lat tendencję finansowania działalności w oparciu o kapitały własne, różne formy kredytowania oraz leasing.
Słowa kluczowe: źródła finansowania, przedsiębiorstwo, sektor MSP

Abstract. The article presents the results of a questionnaire survey on the sources of financing for small and medium-sized enterprises. They are part of more extensive research on the availability of funding sources and barriers to entrepreneurship development. The research results confirm the long-standing tendency to finance activities based on equity, various forms of lending and leasing.
Keywords: sources of financing, enterprise, SME sector

Wstęp

Małe i średnie przedsiębiorstwa stanowią jeden z fundamentalnych obszarów gospodarki. Sektor MSP, tworząc 99,8% wszystkich podmiotów zarejestrowanych w Polsce, w znaczny sposób wpływa na jej rozwój. Małe firmy kreują znaczną część

PKB, zwiększają konkurencyjność na rynku, osłabiają tempo bezrobocia, a także stabilizują rynek.

Podmioty gospodarcze, chcąc zrealizować strategiczny cel, jakim jest maksymalizacja korzyści właściciela, podejmują działania z zakresu zarządzania finansami. Możliwości rozszerzenia działalności, rozbudowa zdolności produkcyjnych oraz pozyskanie nowych klientów uzależnione są od wielkości zasobów kapitałowych, jakimi dysponuje przedsiębiorstwo. Kapitały przedsiębiorstw mogą pochodzić z różnych źródeł, a ich dostępność w głównej mierze uzależniona jest od spełnienia przez firmy warunków, jakie określają dawcy kapitału.

Cel artykułu to zaprezentowanie wyników badań własnych dotyczących źródeł finansowania małych i średnich przedsiębiorstw województwa mazowieckiego. Są one częścią obszerniejszych badań dotyczących małej i średniej przedsiębiorczości. Zrezygnowano przy tym z teorii finansowania przedsiębiorstwa, gdyż jest to zagadnienie gruntownie rozpoznane i w literaturze przedmiotu opisane (Skowronek-Mielczarek, 2007; Szlązak-Matusiewicz, Felis, 2014; Dylewski, 2016; Bednarz, Gostomski 2018).

Struktura podmiotów sektora MSP w województwie mazowieckim i charakterystyka próby badawczej

Województwo mazowieckie, z uwagi na centralną lokalizację oraz dobrą łączność z pozostałymi województwami, pełni istotną rolę w gospodarce i nieustannie przyciąga nowych przedsiębiorców. Produkowana jest tutaj znaczna część PKB. Analiza danych GUS pozwala na stwierdzenie, że co piąte przedsiębiorstwo niefinansowe ma siedzibę na terenie województwa mazowieckiego (GUS, 2021; Skowińska, Zakrzewski, 2020), w latach 2015-2019 zaś największy wzrost liczbowy zaobserwowano w grupie mikroprzedsiębiorstw.

Szczegółowe dane na temat liczby przedsiębiorstw niefinansowych funkcjonujących w latach 2015-2019 na terenie województwa mazowieckiego z uwzględnieniem wielkości firm zostały przedstawione w tabeli 1.

Tabela 1. Liczba przedsiębiorstw niefinansowych w województwie mazowieckim według klas wielkości w latach 2015-2019

Wielkość przedsiębiorstwa	2015	2016	2017	2018	2019
Mikro	332734	364018	382983	402960	422608
Małe	8529	8698	8313	8417	8075
Średnie	2734	2722	2686	2717	2696
Duże	842	868	860	862	905
Ogółem	346854	378322	396859	416974	436303

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: GUS, 2021

Badaniem ankietowym objęto reprezentatywną grupę 112 podmiotów małych i średnich przedsiębiorstw niefinansowych z województwa mazowieckiego. Zastosowano technikę sondażu diagnostycznego. Strukturę grupy badawczej przedstawiono w tabeli 2.

Tabela 2. Charakterystyka próby badawczej

Wyszczególnienie	Liczba przedsiębiorstw	Udział (w%)
Liczba zatrudnionych osób		
Mikro	82	73
Małe	22	20
Średnie	8	7
Okres funkcjonowania firmy na rynku		
Krócej niż 1 rok	26	23
Od 1 roku do 5 lat	52	47
Od 6 lat do 10 lat	18	16
Powyżej 10 lat	16	14
Rodzaj działalności		
Działalność handlowa	28	25
Działalność usługowa	60	54
Działalność produkcyjna	24	21
Obszar działania		
Rynek lokalny	48	43
Rynek regionalny	32	29
Rynek ogólnopolski	24	21
Rynek międzynarodowy	8	7
Ocena sytuacji finansowej przedsiębiorstwa		
Bardzo dobra	16	14
Dobra	88	79
Zła	6	5
Bardzo zła	2	2

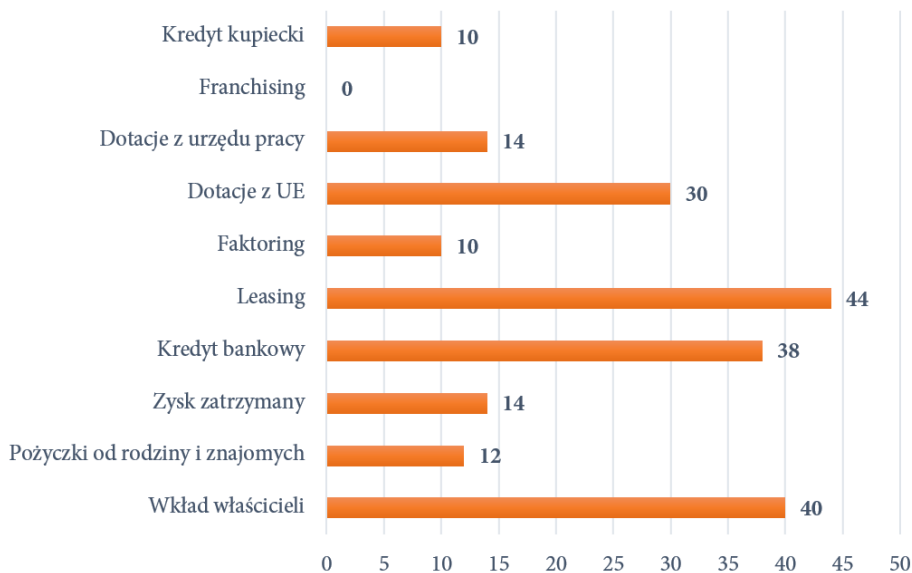
Źródło: Opracowanie własne

Źródła finansowania przedsiębiorstw w województwie mazowieckim w świetle badań własnych

Warto zauważyć, że firmy zaliczane do sektora MSP napotykać w swojej działalności liczne bariery, takie jak dostępność do źródeł finansowania, technologii, wiedzy, informacji, wykształconych pracowników itp. Bariery te przez małe i średnie firmy są odczuwane bardziej dotkliwie niż przez duże, a ich pokonywanie jest dla nich znacznie trudniejsze, ze względu zarówno na niewielką skalę ich działalności, jak i specyficzny potencjał (Skowronek-Mielczarek, 2011, s. 112). Niwelowanie tych barier, w tym barier w dostępie do finansowania, jest kluczowym czynnikiem rozwoju i innowacji małych i średnich przedsiębiorstw.

Badanie ankietowe przeprowadzone zostało w okresie od 1 stycznia do 30 kwietnia 2021 roku i składało się z trzech głównych obszarów: opinii podmiotów z sektora małych i średnich przedsiębiorstw na temat dostępności źródeł finansowania, informacji dotyczących rodzaju wykorzystywanych źródeł finansowania przez firmy oraz oceny barier funkcjonowania, rozwoju i pozyskiwania kapitałów. W artykule skupiamy się na wybranych aspektach dostępności i wykorzystania źródeł finansowania.

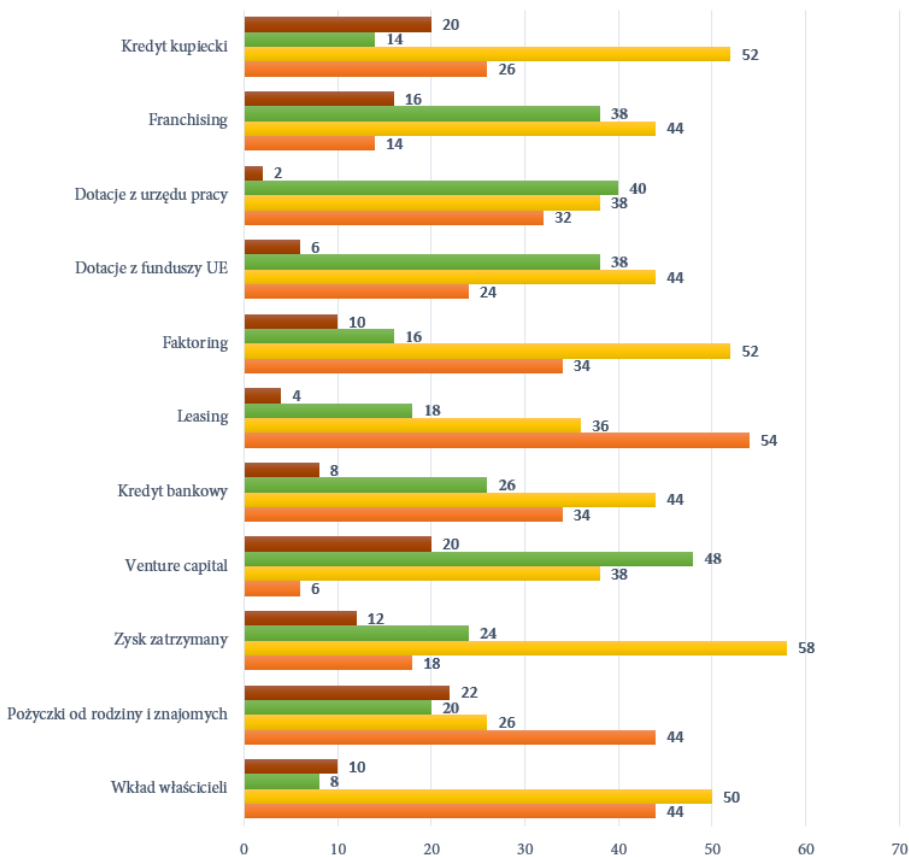
Rodzaje wykorzystywanych obcych źródeł finansowania przez przedsiębiorstwa funkcjonujące w województwie mazowieckim w okresie 2018-2020 nie są zaskoczeniem, od wielu bowiem lat dominują w tym przypadku różne formy kredytowania oraz leasing (zob. rys. 1). Ankieterzy mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź.

Rys. 1. Własne i obce źródła finansowania przedsiębiorstw wykorzystane w latach 2018-2020 (N=112)

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych

Najczęściej wykorzystywanym źródłem obcym był leasing. Taką odpowiedź wskazało 44 respondentów (63%). Popularność tego instrumentu wynika z braku konieczności posiadania wysokich zabezpieczeń i ze stosunkowo łatwiejszej oraz mniej skomplikowanej procedury pozyskania tego typu finansowania w porównaniu innymi źródłami. Z przeprowadzonej ankiety wynika, że 40 ankietowanych (57%) deklaruje użycie wkładu właścicieli w celu finansowania prowadzonej działalności, a 38 przedsiębiorców (54%) wykorzystuje kredyt bankowy. Nikt z badanych nie wskazał natomiast franchisingu jako źródła finansowania działalności w latach 2018-2020. Jest to dość zaskakujące i można się zastanowić, czy nie jest to spowodowane niedostateczną wiedzą ankietowanych przejawiającą się niezajomością tego pojęcia. Ankietowani wypowiedzieli się również na temat dostępności źródeł finansowania (zob. rys. 2).

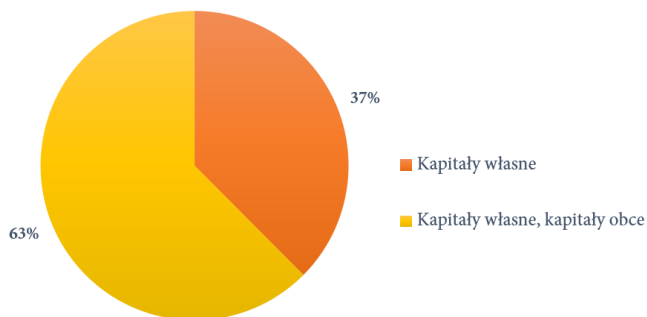

Rys. 2. Ocena przedsiębiorców pod względem dostępności wybranych źródeł finansowania dla małych i średnich przedsiębiorstw (N=112)

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych

Dostępnym źródłem finansowania według prawie 50% ankietowanych (54 podmiotów) jest leasing. Zdaniem 40% badanych łatwo dostępnymi źródłami finansowania są: wkład właścicieli oraz pożyczki od rodziny i znajomych. Interpretując te wyniki można również stwierdzić, że większość wskazanych źródeł finansowania przedsiębiorcy uznali za średnio dostępne dla sektora MSP. Zysk zatrzymany został wskazany przez 52% badanych (58 przedsiębiorców) jako źródło o średniej dostępności. Kredyt bankowy, faktoring, kredyt bankowy oraz kredyt kupiecki również zostały wskazane przez liczną grupę ankietowanych jako źródła cechujące się przeciętną dostępnością. Fundusze Venture Capital i dotacje z urzędu pracy to natomiast źródła, które zostały ocenione przez właścicieli badanych firm jako trudne dostępne.

Większość (70) przedsiębiorców w celu finansowania realizowanych przedsięwzięć wykorzystuje zarówno kapitały własne, jak i kapitały obce. Wyłącznie kapitałami własnymi finansują działalność 42 ankietowane przedsiębiorstwa (zob. rys. 3).

Rys. 3. Wykorzystanie własnych i obcych źródeł finansowania przez przedsiębiorstwa w województwa mazowieckiego w latach 2018-2020 (N=112)

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych

W ankiecie 42 przedsiębiorców, którzy wskazali, że w latach 2018-2020 ich przedsiębiorstwa wykorzystywały wyłącznie źródła własne, zostało poproszonych o podanie przyczyn stosowania wyłącznie tego typu kapitału. Respondenci mieli możliwość wyboru kilku odpowiedzi. Wyniki przedstawiono na rysunku 4.

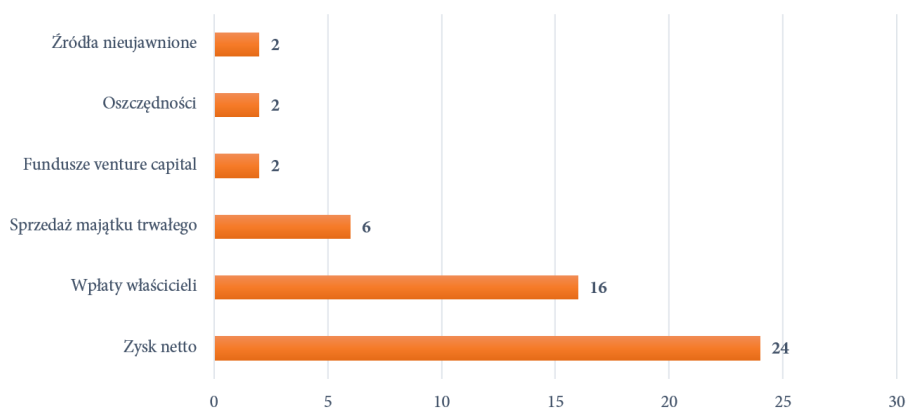
Według 18 przedsiębiorców przyczyną finansowania działalności wyłącznie kapitałami własnymi był brak możliwości uzyskania obcych źródeł finansowania. Zdaniem 16 respondentów środki własne pokrywały wszystkie wydatki firmy, co przełożyło się na brak konieczności sięgania po dodatkowe źródła finansowania. Nieco mniej ankietowanych (12 wskazań) uznało, że czynnikiem wpływającym na wykorzystywanie tylko własnych źródeł finansowania był wysoki koszt związany z pozyskaniem i użytkowaniem kapitałów obcych. Niewystarczająca wiedza z zakresu dostępności obcych źródeł finansowania to przyczyna wskazana przez najmniejszą grupę respondentów (6 ankietowanych).

Wśród źródeł kapitału własnego wykorzystywanego przez przedsiębiorstwa najczęściej wskazywano zysk netto i wpłaty właścicieli (zob. rys. 5). Anketowani mieli do wyboru więcej niż jedno źródło.

Rys. 4. Przyczyny wykorzystywania wyłącznie źródeł własnych w finansowaniu działalności w latach 2018-2020 (N=42)

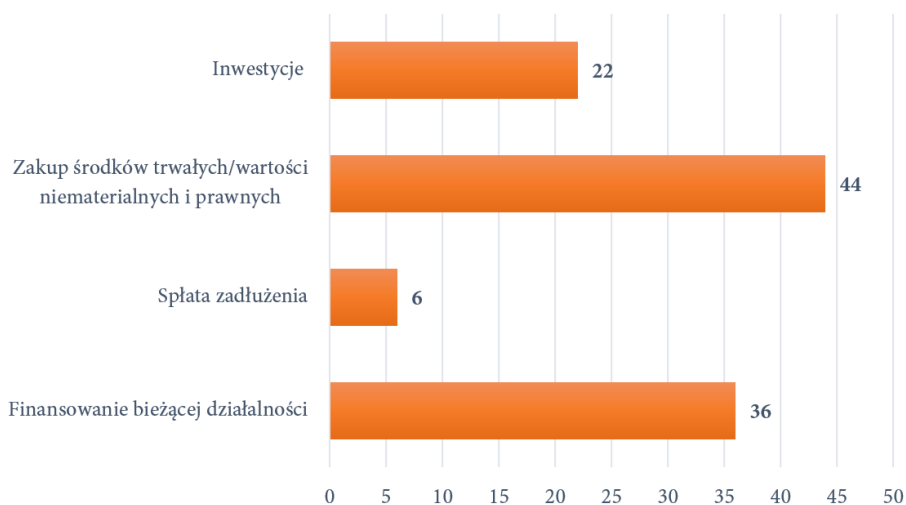
Źródło: Opracowanie na podstawie nadań własnych

Rys. 5. Wykorzystane źródła własne przez przedsiębiorstwa z sektora MSP w województwie mazowieckim (N=42)

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych

Przedsiębiorcy, którzy wskazali, że w latach 2018-2020 finansowali swoją działalność i zamierzenia rozwojowe zarówno źródłami własnymi, jak i obcymi, zostali poproszeni o wskazanie celu, w jakim wykorzystywali obce źródła finansowania. Wyniki zaprezentowano na rysunku 6.

Rys. 6. Cel wykorzystania obcych źródeł finansowania przez podmioty z sektora MSP (N=70)

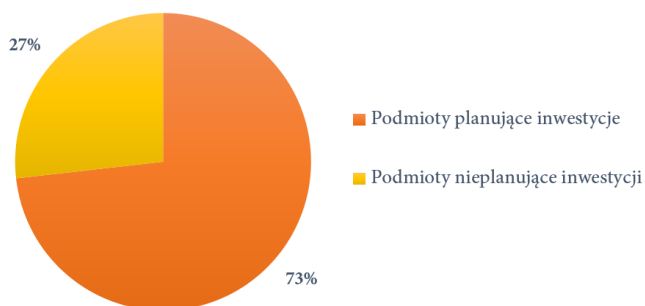
Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych

Analizując uzyskane dane, można stwierdzić, że ponad połowa badanych podmiotów jako przyczynę skorzystania z obcych źródeł finansowania wskazuje chęć zakupu środków trwałych bądź wartości niematerialnych i prawnych. Taką odpowiedź podało 44 badanych podmiotów (63%), 36 przedsiębiorców (51%) deklaruje, że pozyskane środki obce zostały wykorzystane w celu finansowania bieżącej działalności przedsiębiorstwa, natomiast 22 ankietowanych (31%) jako cel wykorzystania źródeł obcych wskazuje inwestycje w działalność badawczo-rozwojową. Tylko 6 respondentów (9%) przyznało, że pozyskane obce źródła finansowania były przeznaczone na spłatę zadłużenia.

Respondenci poproszeni zostali też o odpowiedź na pytanie, czy w perspektywie najbliższych trzech lat planują realizację nowych inwestycji. Przedsiębiorcy, którzy zadeklarowali chęć realizacji kolejnych przedsięwzięć, wskazali przedmiot i źródło finansowania planowanej inwestycji (zob. rys. 7, 8 i 9).

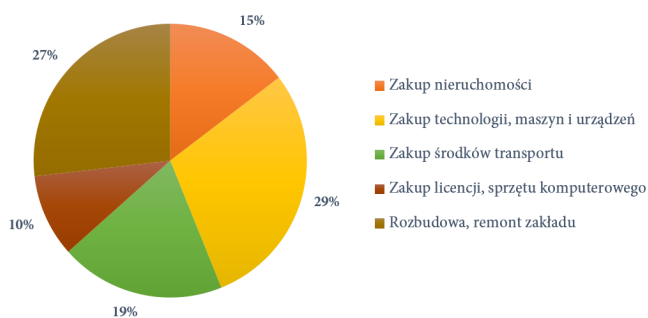
Istotnym aspektem prowadzonych badań są kryteria, którymi kierują się przedsiębiorcy, podejmując decyzję o wyborze źródła finansowania. Przedsiębiorcy poproszeni o opinię mogli wskazać maksymalnie trzy kryteria (zob. rys. 10).

Przedsiębiorcy w wyborze źródeł finansowania kierują się przede wszystkim dostępnością i kosztem kapitału. Ważnym czynnikiem okazuje się również szybkość pozyskania finansowania oraz nieskomplikowane procedury.

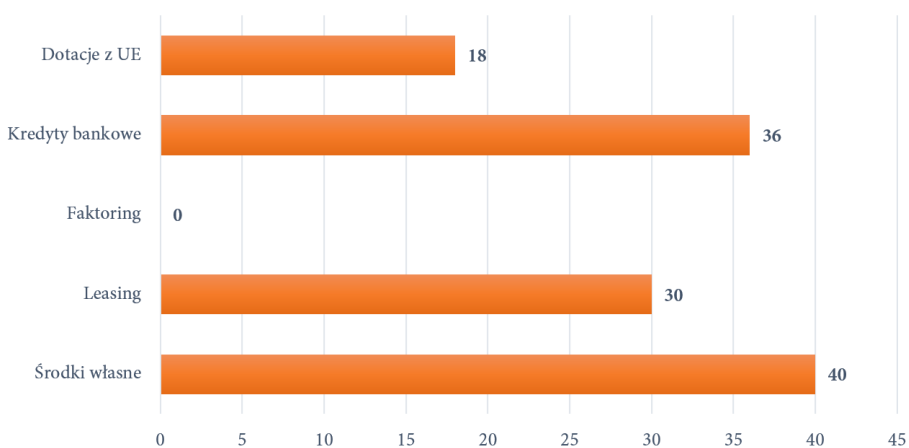
Rys. 7. Podmioty planujące realizację inwestycji i nieplanujące ich w perspektywie trzech najbliższych lat (N=112)

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych

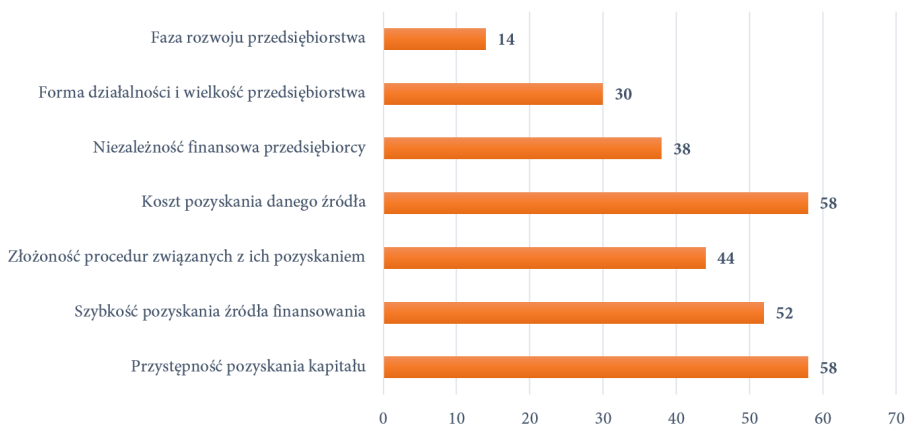
Rys. 8. Przedmiot planowanych inwestycji (N=82)

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych

Rys. 9. Źródła finansowania planowanych inwestycji w latach 2021-2023 – możliwość wskazania kilku źródeł (N=82)

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych

Rys. 10. Kryteria doboru źródeł finansowania (N=112)

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych

Podsumowanie

Efektywne i sprawne zarządzanie małymi firmami wymaga umiejętnego, a także skutecznego zarządzania zasobami finansowymi, jakimi dysponują. Niezbędne jest podejmowanie działań z zakresu pozyskiwania różnych źródeł finansowania, czego przejawem jest konieczność kreowania strategii źródeł finansowania dobranej do specyfiki i wielkości danej firmy. Sektor MSP ma do dyspozycji wiele różnorodnych form finansowania, które wzmacniają jego rozwój i wpływają na rozszerzenie finansowego potencjału. Jednakże w celu prawidłowego zastosowania kapitałów w praktyce konieczne jest też dysponowanie odpowiednią wiedzą oraz kompetencjami.

Zaprezentowane w artykule wyniki badań potwierdzają istniejące od lat tendencje w zakresie pozyskiwania obcych źródeł finansowania. Dominuje finansowanie działalności opierające się na kapitałach własnych, różnych formach kredytowania oraz leasingu. Pozytywną tendencją jest struktura przeznaczenia pozyskiwanych obcych środków finansowych, pozwalająca mieć nadzieję na dynamiczny rozwój podmiotów sektora MSP.

BIBLIOGRAFIA

- [1] BEDNARZ, J., GOSTOMSKI, E., 2018. Źródła i sposoby finansowania przedsiębiorstw, Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego.
- [2] DYLEWSKI, M., 2016. *Finanse małych i średnich firm. Innowacje, decyzje, procesy*, Warszawa: CeDeWu.
- [3] GUS, 2021. *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2019 roku*, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/przedsiębiorstwa-niefinansowe/dzialalnosc-przedsiębiorstw-niefinansowych-w-2019-roku,2,16.html> (01.05.2021).
- [4] SKOWIŃSKA, A., ZAKRZEWSKI, R., 2020. *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce*, Warszawa: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości.
- [5] SKOWRONEK-MIELCZAREK, A., 2011. Wspieranie innowacyjności małych i średnich przedsiębiorstw w regionach, *Studia i Prace Kolegium Zarządzania i Finansów*, nr 111.
- [6] SZŁĘZAK-MATUSEWICZ, J., FELIS, P. (red.), 2014. *Finansowanie przedsiębiorstwa. Ujęcie teoretyczno-praktyczne*, Warszawa: Wolters Kluwer.

